

رشته طب سنتی ایرانی (Ph.D) برنامه آموزشی دوره ی دکتری تخصصی

(مشخصات کلی، برنامه، سرفصل دروس و نحوه ارزشیابی)

مصوب سی و هشتمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

مورخ ۱۳۸۷/۱۱/۰۵

فصل اول

مشخصات برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D) رشته طب سنتی ایرانی

۱- تعریف رشته و مقطع مربوطه:

دکتری تخصصی (Ph.D) رشته طب سنتی ایرانی Iranian Traditional medicine (Ph.D) رشته طب سنتی ایرانی، شاخه ای از علوم پزشکی است که در آن پزشکان عمومی منتخب با اصول و روش های متداول پیشگیری، درمان، آموزش و پژوهش های کاربردی و نو آور در طب سنتی ایران آشنا می شوند تا بتوانند ضمن بکارگیری پیشرفته ترین اطلاعات روز پزشکی کلاسیک، در مواردی که کاربرد طب سنتی به صلاح بیمار و جامعه و ارتقاء دانش بشری باشد، از این شیوه نیز در جهت تأمین، بازگرداندن و ارتقای سلامت وی و جامعه بهره گیری نمایند.

۲- تاریخچه:

پس از ورود پزشکی جدید به ایران به خصوص از زمان تأسیس دارالفنون، کمکم آموزش اصول و مبانی طب سنتی ایران به فراموش سپرده شد. اگر چه تا سالیان دراز در دارالفنون و پس از آن در دانشگاه تهران برای آموزش طب سنتی واحدهای درسی ویژه ای وجود داشت اما به طور رسمی آموزش خاصی در نظام آموزشی کشور پیش بینی نگردیده بود.

در کشورهای شرقی به خصوص چین پس از انقلاب آن کشور، بازبینی و بازسازی طب سنتی و ارائه آموزش رسمی با هدف ایجاد اعتماد به نفس و تقویت بنیادهای فرهنگی و ملی و صرفه اقتصادی آغاز گردید. به همین ترتیب در برخی از کشورها به ویژه هند، پاکستان، بنگلادش، سریلانکا، نپال، اندونزی، تایلند، مالزی، امارات متحده عربی و ... دانشکده های متعددی تأسیس و مشغول فعالیت علمی، پژوهشی و درمانی شدند. علاوه بر این دامنه فعالیت چنین دانشکده هایی به صورت محدود در برخی از کشورهای غربی نیز گسترش یافت. اخیراً در آفریقای جنوبی با بهره گیری از تجارب طب سنتی در هند، دانشکده هایی تأسیس گردیده و نسبت به آموزش پزشکان عمومی فارغ التحصیل دانشکده های پزشکی جدید در آنها اقدام شده است.

در شرایطی که گنجینه عظیم میراث پزشکی ایران، سرچشمه آموزش پزشکی در برخی از کشورهای یاد شده به خصوص طب سنتی کشورهای شبه قاره هند می باشد و حتی کتبی که به زبان فارسی تألیف گردیده و هم اکنون به عنوان کتب درسی و مرجع مورد استفاده آنها می باشد، فقدان آموزش رسمی در کشور ما یک خلاء و غفلت غیر قابل دفاع می باشد.

به هر تقدیر رویکرد سازمان جهانی بهداشت در دو دهه اخیر به تأکید بر احیای طب سنتی ملل، وجود تجارب ارزنده و نادر در طب سنتی ایران، علاقه وافر پزشکان و پژوهشگران علوم پزشکی به طب سنتی، شرایط امروز میهن اسلامی و امکان ارائه علمی آموزش های مربوطه اقتضاء می نماید که چنین آموزشی در کشور ما نیز صورت گیرد.

بررسی ها و تجارب جهانی نشان می دهد که به کارگیری طب سنتی ایران و گنجینه ارزشمند و غنی این میراث گرانبها در شرایط پیشرفت های علمی امروز برای ارتقاء دانش بشری و گشودن دریچه های نو و امیدبخش به عرصه

پزشکی مطالب بسیار سودمند و قابل بررسی و جستجو دارد. به همین سبب به نظر می رسد صرف نظر از ابعاد ملی، آموزش دوره دکتری تخصصی (Ph.D) طب سنتی ایران، در سطح جهانی نیز جامعه بشری بتواند بهره متناسبی از احیاء علمی این میراث بزرگ دریافت نماید.

۳- ارزشهای لحاظ شده (Values):

توجه به مبانی الهی و دینی جامعه اسلامی، ارزش وجودی انسان و ضرورت تلاش در جهت حفظ جان و تأمین و ارتقای سلامت انسان ها، کرامت ذاتی انسانی، مسئولیت های حکومت و جامعه نسبت به آحاد مردم، تلاش برای فراهم کردن شرایط متنوع، اثر بخش و کارآمد با بهره گیری از تجارب قرون و اعصار و پژوهش های نوآور و تأکید بر کاربرد منابع ملی موجود ضمن استفاده از آخرین و پیشرفته ترین علوم و فناوری روز و پیشرو و فراهم کردن زمینه کاربرد منطقی طب سنتی و احترام به حقوق فردی و اجتماعی انسان ها، پشتوانه تأسیس این رشته می باشد. ضمناً با توجه به برنامه چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران و ضرورت دستیابی به جایگاه شایسته علمی در سطح جهانی و منطقه و رسالت عظیم تولید علم دایر کردن این رشته در مقطع دکتری تخصصی (Ph.D) تلاشی همسو، هدفمند و امیدبخش تلقی می گردد.

۴- رسالت (Mission):

رسالت این رشته عبارت است از تربیت گروهی از پزشکان دانش آموخته ی دوره های رسمی پزشکی عمومی در یکی از دانشکده های پزشکی معتبر داخل یا خارج از کشور، تا پس از طی دوره رسمی (Ph.D) بتوانند ضمن بکارگیری دانش پیشرفته ی روز و بهره گیری از فناوری جدید، همزمان از تجارب مطمئن و اطلاعات خاص طب سنتی ایران نسبت به درمان بیماران، پیشگیری از بیماری ها و ارتقای سلامت جامعه همراه با کاهش هزینه های غیر ضروری و عوارض جانبی داروها و شیوه های درمانی (یاتروژنی) نیز استفاده نمایند و با انجام پژوهش های ژرف به ارتقاء دانش پزشکی و مهارت های بالینی و نیز فراهم کردن زمینه گسترده آموزش و پژوهش در سطوح عالی توفیق یابند.

۵- چشم انداز رشته (Vision):

با توجه به سند چشم انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران و اهداف متعالی سبقت علمی و تولید علم و نیز با عنایت به انتظار جهانی و ملی از کاربرد تجارب ارزنده گذشتگان، بهره گیری از منابع ملی، احیای ارزش های فراموش شده و استفاده از آخرین دستاوردهای علمی بشر، به نظر می رسد تربیت این پزشکان که در تهیه منابع و متون آموزشی و بازنگری و ارتقای آنها و انجام پژوهش های کاربردی و نوآور فعالانه مشارکت خواهند نمود و از طرفی با پاسخگویی به نیاز جسمی و روانی بیماران با هزینه اندک، موجبات رضایت افزونتر بیماران را فراهم خواهند ساخت، هزینه های درمانی کشور کاهش چشمگیری خواهند یافت و در آینده ای روشن، استقبالی شایسته از آن صورت خواهد گرفت و انتظار می رود با توفیق این برنامه، الگوی مناسبی برای دیگر کشورها نیز به منظور تأسی به آن مهیاء گردد.

۶- اهداف کلی (aims):

ارائه خدمات پزشکی منعطف، آسان و کم هزینه با قابلیت پذیرش گسترده تر از سوی بیماران به منظور ارتقای سلامت افراد و جامعه و انجام پژوهش های مرتبط.

۷- نقش دانش آموختگان (role definition):

دانش آموختگان این رشته نقش های آموزشی، پژوهشی و خدماتی خواهند داشت.

۸-وظایف حرفه ای دانش آموختگان (task analysis):

الف: در حیطه آموزشی:

- آموزش مراقبت های ضروری به دانشجویان، پرستاران، بیماران و همراهان بیمار
- آموزش دانشجویان و کارآموزان دوره های طب سنتی ایرانی و انتقال تجارب و یافته ها
- تألیف منابع درسی مورد نیاز
- مشارکت در تدوین برنامه های آموزشی مرتبط
- تدریس در برنامه های آموزش مداوم و کارگاه های آموزشی

ب: در حیطه پژوهشی:

- ارزیابی میزان کارایی و بهره وری شیوه های درمانی بر اساس اصول و مبانی سنتی و نحوه ارتقاء کیفیت آنه

- تلاش در جهت روز آمد کردن شیوه های تشخیصی رایج در طب سنتی با بکارگیری امکانات و فناوری نوین

ج: در حیطه خدماتی:

- معاینه، تشخیص بیماری و درمان بر اساس اصول و مبانی طب سنتی ایران
- تحلیل وضعیت پیشرفت روند درمان با بکارگیری مجموعه اطلاعات طب سنتی و کلاسیک
- انجام فعالیت های مدیریتی در حوزه های ذیربط
- ارائه خدمات مشاوره ای در خصوص پیشگیری از بیماری ها به دانشجویان، پرستاران، بیماران و همراهان بیمار

۹-استراتژی های کلی آموزشی:

استراتژی های اجرایی این برنامه مبتنی بر مجموعه ای از روش های دانشجو محوری، حل مسأله، مشارکت در تهیه متون و تحلیل مسائل با طرح مسأله و انتقاد تکمیل راه حل های ارائه شده می باشد.

به منظور دستیابی به بخشی از استراتژی های ذکر شده موارد زیر مورد توجه قرار خواهند گرفت:

الف. انتخاب داوطلبان مناسب

ب. ارائه آموزش های آغازین و پیش نیاز

ج. آموزش کافی نظری و عملی

د. فراهم کردن زمینه های انجام پژوهش در کمر آموزش

ه. فراهم کردن زمینه های بحث علمی و مشارکت در آموزش

و. پایش و ارزیابی مستمر کیفیت آموزش و برنامه ریزی در جهت اصلاح کاستی ها و ارتقاء آن

۱۰- شرایط و نحوه پذیرش در رشته:

-- قبولی در آزمون ورودی مطابق ضوابط و مقررات بهداشت درمان و آموزش پزشکی می باشد.

- دارا بودن مدرک دکتری عمومی پزشکی و یا تخصص بالینی

جدول مواد امتحانی و ضرایب آزمون ورودی

ردیف	مواد امتحانی	ضرایب
۱	متون پزشکی فارسی	۱/۵
۲	متون پزشکی عربی	۱
۳	تاریخ پزشکی	۱
۴	کلیات و نشانه شناسی بیماری ها	۲
۵	معالجات	۱/۵
۶	تغذیه و مفردات	۱/۵
۷	گزیده مباحث پزشکی کلاسیک شامل بیماری های داخلی، عفونی، اطفال، زنان، زایمان، بهداشت و تغذیه*	۱/۵
جمع		۱۰

* مطابق مصوبات دبیرخانه شورای آموزش پزشکی و تخصصی
 *جهت کسب اطلاعات از آخرین تغییرات در مدارک تحصیلی مورد پذیرش و مواد امتحانی و ضرائب آزمون ورودی هر سال تحصیلی، به دفترچه آزمون دکتری تخصصی (Ph.D) رشته های علوم پزشکی مربوط به آن سال تحصیلی مراجعه شود.

۱۱- رشته های مشابه در داخل کشور:

در داخل کشور رشته مشابهی در این زمینه وجود ندارد لیکن دوره دکتری تخصصی (Ph.D) داروسازی سنتی به دلایلی چند به این رشته نزدیک است.

۱۲- رشته های مشابه در خارج از کشور:

رشته های کم و بیش مشابهی در زمینه طب سنتی (Traditional Medicine) در کشورهای چین، آفریقای جنوبی، هند، پاکستان، بنگلادش، سریلانکا، نپال، اندونزی، مالزی و به شکل محدودتر در کشورهای غربی وجود دارد. همچنین رشته ای با عنوان طب طبیعی (Medicine Natural) با شباهت های ماهوی در دانشگاه های کانادا تدریس می گردد.

۱۳- شرایط مورد نیاز برای راه اندازی رشته:

بر اساس ضوابط و مقررات شورای گسترش و ارزیابی آموزش پزشکی می باشد.

۱۴- موارد دیگر (مانند بورسیه):

ندارد.

فصل دوم

مشخصات دوره برنامه آموزشی دکتری تخصصی (Ph.D) رشته طب سنتی ایرانی

مشخصات دوره:

نام دوره:

دکتری تخصصی (Ph.D) رشته طب سنتی ایرانی Iranian Traditional medicine (Ph.D)

طول دوره و شکل نظام آموزشی:

بر اساس آئین نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D) مصوب شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی می باشد.

تعداد کل واحدهای درسی:

تعداد واحدهای درسی در این دوره ۵۰ واحد است که به شرح زیر می باشد:

واحدهای اختصاصی اجباری (Core) ۲۸ واحد

واحدهای اختصاصی اختیاری (Non Core) ۲ واحد

پایان نامه ۲۰ واحد

جمع ۵۰ واحد

- علاوه بر واحدهای دوره دانشجوی موظف است با تشخیص گروه آموزشی و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه حداکثر تعداد ۱۶ واحد از دروس کمبود یا جبرانی (جدول الف) را بگذراند.

- جدول الف: دروس کمبود یا جبرانی برنامه آموزشی دکتری تخصصی (Ph.D) طب سنتی ایرانی

کد درس	نام درس	تعداد واحد درسی			تعداد ساعات درسی		
		جمع	نظری	عملی	جمع	نظری	عملی
۱.	سیستم های اطلاع رسانی پزشکی *	۱	۰/۵	۰/۵	۹	۱۷	۲۶
۲.	قرائت، تفسیر و تصحیح متون فارسی پزشکی	۳	۲	۱	۳۴	۳۴	۶۸
۳.	صرف و نحو و قرائت و ترجمه متون عربی پزشکی	۴	۴	-	۶۸	-	۶۸
۴.	طب مکمل و فولکلور	۲	۱/۵	۰/۵	۲۶	۱۷	۴۳
۵.	اخلاق، حقوق و فقه پزشکی	۱	۱	-	۱۷	-	۱۷
۶.	تاریخ تحلیلی پزشکی	۱	۱	-	۱۷	-	۱۷
۷.	روش تحقیق در پزشکی کلاسیک و سنتی	۲	۱	۱	۱۷	۳۴	۵۱
۸.	اصول منطق و کاربرد آن در پزشکی	۱	۱	-	۱۷	-	۱۷

۹.	تدابیر حفظ الصحة و اصول پیشگیری	۲	۱	۱	۱۷	۳۴	۵۱
۱۰.	آموزه های اسلامی در پزشکی	۱	۱	-	۱۷	-	۱۷
۱۱.	مدیریت و پژوهش های چندگانه اجتماعی در پزشکی	۱	۰/۵	۰/۵	۹	۱۷	۲۶
۱۲.	کتاب شناسی و اصول تصحیح متون پزشکی	۲	۱	۱	۱۷	۳۴	۵۱
جمع		۲۱					

- علاوه بر واحدهای دوره، دانشجو موظف است با تشخیص گروه آموزشی و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه حداکثر تعداد ۱۶ واحد از دروس کمبود یا جبرانی (جدول الف) را بگذراند.

• گذراندن این درس برای همه دانشجویانی که قبلاً آن را نگذرانده اند الزامی می باشد.

جدول ب: دروس اختصاصی اجباری (Core) برنامه آموزشی رشته دکتری تخصصی (Ph.D) طب سنتی ایرانی

پیشنیازها همزمان	تعداد ساعات درسی			تعداد واحد درسی			نام درس	کد درس
	جمع	عملی	نظری	عملی	نظری	جمع		
-	۳۴	-	۳۴	-	۲	۲	کلیات و امور طبیعی	۱۳.
۱۳	۱۰۲	۶۸	۳۴	۲	۲	۴	اسباب، علل، دلائل و علامات	۱۴.
-	۱۱۱	۸۵	۲۶	۲/۵	۱/۵	۴	مفردات و قرابادین	۱۵.
۱۴	۶۸	-	۶۸	-	۴	۴	اصول و مبانی درمان شناسی	۱۶.
۱۶	۵۱	-	۵۱	-	۳	۳	مباحث جامع طب ایرانی - اسلامی	۱۷.
۱۷	۸۵	۶۸	۱۷	۲	۱	۳	اعمال یداوی و جراحی صغیر	۱۸.
-	۱۱۹	۱۰۲	۱۷	۳	۱	۴	فوریت ها و شیوه های نوین تشخیص و درمان بیماری ها در پزشکی کلاسیک	۱۹.
۱۸	۱۳۶	۱۳۶	-	۲	-	۲	کارورزی (۱)	۲۰.
۲۰	۱۳۶	۱۳۶	-	۲	-	۲	کارورزی (۲)	۲۱.
-	-	-	-	-	-	۲۰	پایان نامه	۲۲.
جمع							۴۸	

جدول ج: دروس اختصاصی اختیاری (Non Core) برنامه آموزشی دکتری تخصصی (Ph.D) رشته طب سنتی ایرانی

پیشنیاز یا همزمان	تعداد ساعات درسی			تعداد واحد درسی			نام درس	کد درس
	جمع	عملی	نظری	عملی	نظری	جمع		
-	۳۴	-	۳۴	-	۲	۲	بررسی تطبیقی مکاتبات پزشکی دوران تمدن اسلامی	۲۳
-	۵۱	۳۴	۱۷	۱	۱	۲	کاربرد فناوری نوین در طب سنتی	۲۴
-	۵۱	۳۴	۱۷	۱	۱	۲	شیوه های نوین آموزش و اصول مهارت های رفتاری در پزشکی	۲۵
	۵۱	۳۴	۱۷	۱	۱	۲	تغذیه اختصاصی و شیوه های تهیه غذاهای ویژه	۲۶
	۵۱	۳۴	۱۷	۱	۱	۲	ماساژ درمانی	۲۷
	۵۱	۳۴	۱۷	۱	۱	۲	طب روحانی، هیپن.تیزم و درمان های روانی	۲۸
۱۲							جمع	

دانشجو می بایست ۲ واحد از دروس فوق (جدول ج) را متناسب با موضوع پایان نامه مورد نظر ، موافقت استاد راهنما و تایید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه بگذراند.